

Numărul 26

Oradea-mare 9/22 iulie 1906.

Anul XLII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Ruina...

(Urmare.)

Dacă nu ai fi iubit nici odată în viață, dacă simțirile ți-ar fi fost de tot timpite: chiar și atunci văzând atâta armonie și atâta veselie în natura trezită la nouă viață, ar fi trebuit să-ți dai seama despre tine însuți, să te cobori în internul tău, să te judeci ca un județ conștient și dându-ți seama despre cele ce se petrec în natura sufletului, inima ta încă ar fi simțit că tu, omule, nu ești zidit de Creatorul numai pentru a trăi de azi pe mâine... Îți e rezervat și ție un rol și încă un mare rol aici pe pământ. Și atunci ai fi simțit că dacă e o plăcere a trăi — un dar nespus de dulce e a iubi... Și dacă în viața sarbădă de toate zilele nu ți-ai dat seamă bine despre acest cuvânt, atunci de sigur ești cu mult mai aproape a-l înțelege și a-l pricepe în tot adevărul lui înțeles, când vezi cum însași maica natură învie... se deșteaptă la nouă viață.

De ce să nu te deștepti și tu muritorule din veleitățile și banalitățile obștești și sarbede, și de ce să nu încolțească în sufletul și inima ta simțul dragostei de viață și dorul vag de a avea pe cineva, care să fie a ta, să te iubească desinteresat, să te facă a simți că e totuș ceva frumos în lume?...

Sus pe culmi se lăsase greoi deja de mult soarele. Și luna se ivia încet pală și plină ca o fecioară duioasă... La stână eră numai Pascu cu Măgheran, cănele lui credincios...

Așa în neștire și-a scos Pascu fluierul, l-a șters frumos cu cărpa din șerpar ca pe un lucru scump și de mare preț, l-a inmoiă o leacă în apă și apoi l-a dus la gură. Duios vers se aude în jos... Tremurat, frumos și din cale-n afară de duios.

Viorica stătea, pe prispa căsii lor de bârne, perdută în gânduri la dusul și întorsul bătrânului seu

tată. Gândurile o fură și o duc și pe ea în lumi visate ori auzite numai dela bătrânul cum îi zicea ea la tată-seu. Că-i povestise el despre sate, în care șed mai mulți oameni la un loc, sunt mai multe căși și acolo sunt domni și țărani, slujii și stăpâni... Și-i povestise și despre orașe cu uliți mari, lungi și largi, uliți pe cari și noaptea e ca și ziua într'o formă lumina. Și înaintea ochilor ei sufletești i-se părea acum că vede toate acele minuni frumoase și amăgitoare, pe cari numai din poveștile tătâne-seu și din visurile ei le știe...

Și târziu, de tot târziu, când s'a desvăluit din buimăceala gândurilor ei, văzând luna, care se ridicase binișor în sus, a suspinat:

— Cătu-i de frumoasă!...

Și tocmai atunci pătrundea în aer versul duios de fluer dela stână. Eră lin, duios, și mișcător ca o ușoară muștrare de conștiință. Și accentele lui se făceau din ce în ce mai puternice, mai înfocate, așa că par'că eră în ele o îndârgire și o provocare la viață, la luptă. Dar asta nu ținea mult și iarăș începeau a fi tremurătoare ca o ușoară adiere de vânt, duioase și plângătoare...

Și inima Vioricei, întocmai ca o floare la razele de soare, s'a deschis la sunetul duiosului fluer dela stână și simția înlăuntrul ei o mângâiere și o îmbărbătare...

— O, cât de frumos știe Pascu ăsta să zică în fluiet!

A fost târziu când obosită de gândurile ce o frământaseră într'una, tocmai se pregătia să meargă în casă să se culce. Intr'aceea nenea Mihai, care dormia vecinic afară pe patul de nuiete de lângă prispă, s'a deșteptat. Și în lupta lui cu somnul, văzându-și fata încă afară pe prispă, mirat îi zise:

— Da cu tine Viorică ce-i? De ce nu te-ai mai culcat? Vezi, fă, de te culcă. Nu îmi străjuie nopțile, că eu dorm și fără strajel!

Și Viorica, rușinoasă, a plecat capul în pământ, a deschis ușa linzii, a intrat apoi în casă și cu gândul ei călător la Pascu și la duiosul lui vers de flurier a adormit...

O veche zicătoare românească spune: „Spune-mi cu cine te însoțești, ca să-ți spun cine ești“. Și eu zic: Spune-mi — când ești tinăr ori tinără — la cine te gândești când te dai odihnei, ca să-ți spun cu cine visezi!...

Dar Viorica și-a închis ochii... E uitat tot trecutul, prezentul nu mai există pentru ea decât în visul fericitor și dulce care țese vremurile ce au să vină. Și sinul ei cald și curat de fecioară mereu se ridică și iarăș se lasă, iar părul-i lung, mătăsoș și negru ca al nopților întunecoase, e desprins și ca tot atâția șerpi rățăcește în jurul grumazilor ei albi ca zăpada!...

Dimineața când s'a trezit, gândul ei a fost la Pascu, la luna frumoasă și la tânguiosul vers de flurier. Nu putea să-și dea bine de seamă despre acele ce se petreceau în gândul și mai ales în internul ei. Simția un fel de buiguială obositoare, apoi o cuprindea duioșia și când icoana lui Pascu îi apărea din nou înaintea ochilor ei sufletești, atunci fără veste suspină și-și zicea în gând:

— Tot e de treabă fecior Pascu ăsta!...

Azi așa și mâne iarăș așa treceau zilele una după alta și prietenia între Pascu și între Viorica eră din ce în ce mai mare, mai curată.

Și când în toamnă într'o zi a coborât dela stână, Pascu i-a adus Vioricei o mioară. Și Viorica, fată bună cum eră, a ris, a bătut în palme de bucurie și nu știa cum să-și mai desmierde mioara. Iar între desmierdările nevinovate își mai păștea mereu ochii pe obrazul lui Pascu.

El încă a băgat de seamă și nu-și mai luă ochii de pe fată, ca de pe o comoară scumpă. I-se părea că Viorica nu-i destul de fericită. Nu e la loc bun — își gândia el — dar, las' cu vremea am să o iau eu de aci, am să o așez la un loc mai potrivit, am să o fac doamnă, boereasă, întocmai cum povestește taica că-s „boeresele“ de pe la orașe — și o să fie mulțumită și fericită!...

— Ce te uiți așa la mine Pascule, par'că nu știu ce vrei cu mine... și mie îmi e greu... și nu pot să mă uit la tine între ochi!...

Dar așa pe furiș tot se uită și ea la el cam cu coada ochiului numai și căutătura ei eră atât de blândă și de nevinovată întocmai cum e ceea a Maicii Domnului din icoane.

Și vremea trecea mereu. Noapte se făcea din zi și din noapte se făcea iarăș ziua. Lin toamnă s'a făcut iarnă și din iarnă iarăș primăvară. Și arborii, copacii, codrul, de nou au înmugurit, vâstare tinere își ridicau capetele în sus și frunza verde durmia legănată pe brațele vântului de primăvară. În inimi de nou a pătruns dorul de viață, oamenii și natura alături prăznuiesc. Paseri ciripesc duios în frunzișul codrului, izvorul plânge de bucurie și tot, tot, e numai ris și voie bună.

Pascu a încărcat caii și a plecat de astădată el la vale, la Petroșeni, că-l învățaseră ei bătrânii ce are de făcut, pe unde să meargă și ce să isprăvească. Călea o știa bine. Inima-i zvâcniă puternic. Simția o nespună bucurie când se gândia că tată-seu și-a pus toată încrederea în el.

— De acu, până oi veni, mai rămâi sănătoasă Viorico! — zise el — și-i aruncă o privire duioasă.
— Să vii cu pace Pascule! Să nu întârzi mult și să-mi aduci ceva frumos dela »vale« — îi răspunse Viorica.

Ci prin mintea ei mereu îi treceau gânduri negre, cari o neliniștiau într'una. Cine știe ce s'a alege din el? Când o mai întoarce acasă? Oare nu are să i-se întâmple ceva? Oare... dar, nu, nu, asta nu-i drept, ea nu-l iubește!...

Stătea așa răzămată de un nuc bătrân și se uită cu ochii după Pascu până ce l-a pierdut!... Atunci a suspinat încă odată, a intrat în casă și în genele negre ale frumoșilor ei ochi se jucau doue boabe de lacrimi întocmai cum se joacă picătura de olei în un vas plin cu apă. Nu-și putea da seamă ce să fie cu ea. O lovise așa ca din senin părerea de rău după Pascu. Se simția așa de singură și de părăsită. Și par'că inima ei întrebă dela suflet!

— Câte nu se întâmplă într'o zi?... Dacă stai și te gândești așa dimineața, oare de seară ce o mai fi?... Peste un an, peste 5 ani, ce o mai fi?

Și atunci tremură. În razele de soare simția frigul iernei geroase, își închidea ochii și-i venia să plângă. Da, să plângă, ca un copil mic. Poate asta i-ar fi ajutat. Căci prea îi eră plină inima și prea încărcat sufletul.

De ce?... Ea singură nu știa și nu-și putea da seama.

La 3 zile s'a întors Pascu. Voinic și rumen la față cum e mărul cel mai frumos. Fie-căruia i-a adus câte ceva. Vioricei îi aduse cercei și mărgelile frumoase. Ba și o verigă.

Și eră atâta bucurie și voie bună la cele doue case din codru câtă nu afli într'un an întreg în orașe. Viorica mai ales se simția atâta de bine și eră așa de fericită că nu avea cuvânt să-și spună în grai viu aceea ce-i inundă inima ei tinără.

E o vorbă veche care spune că: „Cinste, cinste așteaptă“. Și dacă undeva s'a ținut cineva de vorba asta, apoi Viorica într'adevăr s'a ținut. Se apucase așa pe ascuns să-i facă și ea cinste lui Pascu. Din fundul lăzii a scos afară pânza albă de borangnic curat și așa pe dibuite numai s'a pus să croiască și ea o cămașe, pe care avea de gând să o cinstească lui Pascu. Și ziua întreagă eră tot pe prispă cu cusătura în mâni. Lucrul mergea și pe urma degetelor ei albe și frumoase se iviau cusăturile în colori cu arnici și cu mătășă. Adese-ori însă îi eră ciudă și o prindea mânia, când vedea că lucru-i atâta de migălos și merge așa de cu încetul. Doriă să isprăvească iute și să o vadă cât mai curând gata. Să vadă ce o zice Pascu când i-o întinde cămașa în dar!

Și cum se gândia la el — când nu eră de față — totdeauna i-se părea că nu e sănătoasă dacă nu-i și el lângă ea. Și... oftă mereu.

Ci nu eră oftatul ăla sec și chinuitor al femeilor dela țară și al doamnelor dela orașe, nu, oftatul ei eră icoană, chip rupt de pe inima ei. Curat și nemeșteșugit cum însăș inima ei eră curată!...

(Finea va urmă).

Iulius V. Ioanovici-Călin.

Adevăruri.

1.

Când cineva îți impune totul prin frică, se naște bănuiala că e incapabil de ceva mai omenesc.

2.

Inchipuirea are aripi, — și 'n comparație cu ea, realitatea n'are nici picioare.

3.

Ingâmfarea omului, e prostia nemăsurată și de neiertat aproape, a animalului.

4.

A semănă, nu aduce după obișnuitul cuvânt: a adună.

5.

Cei chemați a aduce câte și mai câte îmbunătățiri când nu mai sunt în stare să facă nimic, spun: „apoi, așa-i românul“. Iar cel de jos, nedându-i-se nimic din ce așteaptă, o să spuie: „apoi, așa-i ciocoliul“. Adecă cum: leneș sau incapabil?

6.

Se observă, că unele popoare n'au încredere deplină nici în cei mai mari demnitari ai statului când e vorba de vre-o chestie care interesează națiunea — și toată lumea o discută. La noi însă e de ajuns: un zimbet al lor sau al vre-unei femei cu trecere și totul se aprobă.

Ce țară civilizată și cultă!

7.

Se miră unii oameni că umbra lor în diferitele părți ale zilei; une-ori e mai mare decât ei, alte-ori mai mică, despre acesia ru-i de zis nici un cuvânt.

8.

Mărinimia de suflet la unii, nu-i decât egoismul într'o haină mai ciudată.

9.

Acei care plâng în clipa apropierei morții, înseamnă că în timpul vieții n'au făcut nimic de seamă.

10.

Unde sunt acei, care ajunși une-ori atât de sus puși, să nu scuie în jos, de unde au venit, cu scârbă. Și ei se văd atât de des mai ales în partidele politice — dar și pe aiurea...

11.

Ca să descurajezi pe un om care luptă, e cea mai neiertată lașitate. Dar mai ales când umbli cu minciuni și intrigi de gazetă.

12.

Sunt oameni atât de răi și păcătoși, încât nu pot să vorbească nimeni de faptele lor, de teamă ca să nu se murdărească.

D. Ionescu-Morel.

Blăstămații

*In vânt aprins de foc și de mânia,
Smulg bolovani uscați și grei ca ferul;
Pământul arde 'nversunat și cerul
Senin și așterne apa-i fumurie!..*

*In bolovani izbește sapa!.. » Ci amară
Ni-i munca, oameni buni, amar ni-i traiul!..«
Cel ce-a 'nverzit pe vremuri putregaiul,
Ii va păzi?... Și cei stăpâni în țară*

*Stropi-vor picături de crezământ
Pe fața lor cea suptă de durere?
Ori vor strigă: „N'avem nici o putere!“*

*...N'aveți!.. Ei plâng și plânsul lor e 'n vânt:
„Voi domni, măcar lăsați-ne 'n pământ
„Nădejdea zilelor de mâni!..“ Tăcere!..*

Tudor Pamfile.

Dureri și patimi.*)

Soarele își luase de mult rămas bun dela jumătatea lumii ce încălzise și ultimile raze de lumină ale asfințitului mai desmerdau, c'o licărire slabă, culmile albastrii ale dealurilor dinspre apus. Săturat de iubirea platonice a lumii, de atâta goană dup'o himeră, el, împăratul lumii, greșise se vede calea credinții, căci luna, altă dată senină și rotundă, apare acum pe înstelata boltă a cerurilor, galbină de mânia, slăbită de gelozie și de necazul celor două coarne, ce-i împodobiau ironic fruntea.

Ah! bărbații! bărbații! vor exclamă sezitizile mișcate de suferința-i.

Curioase zpar stelele, clipind șiret în calea celeia, ce tremurând aleargă prin infinitatea spațiului; iar din când în când, câte una mai limbută, vre-o clorotică intrigantă, dădea fuga la vecina, să-i spună ce mai știe de dansa, de înviciața împărăteasă a nopților, lăsând în graba ei nebună o dungă luminoasă în urmă-i.

Molaticii nori ai sărilor de vară, căutau cu brațele lor de catifea albă să mai oprească în atingerile lor mângăioase, fuga răsbunătoare a iubitei tradate; iar noaptea discretă ca totdeauna, noaptea, care tănuște atâtea mistere pe scoarța plantei noastre, învalue cu mantaua ei întunecoasă tainele astrelor.

Intreaga fire doarme.

Doarme? O, nu!

E liniște... dar de câte-ori liniștea aparentă nu acopere une-ori sbuciumul sufletesc cel mai covârșitor? De câte ori în religioasa tăcere a nopților, în tainicul lor întunec, nu se ascund cele mai crude dureri omenești?

În casa de pe marginea lacului se mai zărește o scânteie de lumină. Ce ființă veghează în puterea

*) Din volumul „Din lume“ al autoarei.

noptii? Ce suflet nu și-a găsit liniștea în somnul uitător de toate?!

O mamă. Sărmană mamă!

La sinu-i legăna cu dragoste copilașul, singura ei mângâiere.

„Nani, nani, puiul mamei“.

În cântecul duios al mamei, adoarme micuțul și cu somnu-i de înger, când surâde blând fraților din ieruri, când, visând că sugă, mișcă jingaș gurița.

„Dormi, dragul mamei, dormi... Nu mai fii martor amarului meu. Lasă oropsita ta mamă să sufere, dacă așa i-o fost scris...“

Cum nu te înduri, Doamne, de lacrimile mele! Toadere, Toadere, de-o bucată de vreme nu mai ești om.

Nici dragostea mea nu te mai înduplecă; nici gânguritul acestui înger nu-ți descrețește fruntea!... Unde ești tu acum în tărnia nopții; unde-ți dai cel de pe urmă ban?... Pe rachiu. Acesta-i Dumnezeuul tău. Dare-ar cel de sus, să-l bată jalea și obida mea, pe cine ți-o întors inima și ți-o stricat capul...

„Nani, nani, puiu mamei!“

Pe geana hornului, o cucuvae cântă cu glas prevestitor de rele.

La crișma din capu satului beția de duminică eră pe isprăvite. Pe ferestrele chiorâte de colb și necurătenie, erau înșirate într'o neregulă uimitoare, sticle cu rachiu și spirt, iar de sus spânzurau de-asupra lor, câteva șiraguri de covrigi uscați și înfloriți de muște, de parcă erau presurați cu chiper. Înșirate pe sfoare o sumedenie de potcoave, tari ca toaca, serviau de popas muștelor, când obosite de băzială și zburat se așezau, la gustare, roiuri, roiuri, iar legăturile de luminări de său, aninate de grinda podului, sămănuau a fi îmbrăcate cu hârtie pestriță.

În duhoarea de rachiu și tutun, în mirosul greu de sudoare, în norul acela de aburi și fum, lângă tejgheaua ochiu de parale, Iosl sin Beer, stăpânul adevărat al crășmei, picură de somn, muindu-și din vreme, în vreme, nasul, în păharele cu rachiu. Ochii lui bolnăvicioși lăcrămuu din când în când; iar în barba lui roșie și încălțită, câteva coji de semințe de bostan își găsisse adăpostul.

În odaia din dosul crășmei, Ruhla, nevasta lui Iosl, visă acum de-al doilea, cu cele cinci odrazle ale ei, ale căror capete cărlionțate și pline de puf, răsăriau dintr'e chilotele moi și calde.

Mort beat, cu nasul roșu, cu ochii injectați în sânge, cu respirația îngreunată se siliă Toader, să mai dea de dușcă o sângeapă de rachiu, ce-o trinchisă cu Maranda, cea mai rea femeie a satului.

„Fă Marandă, cât om fi și-om trăi să tot bem, hai? Noroc fă“...

...Și o dete pe gât fără zăbavă.

— „Jupân Iosl, ia mai dă-mi o litrișoară, da din cel mai tă-ă-rișor“.

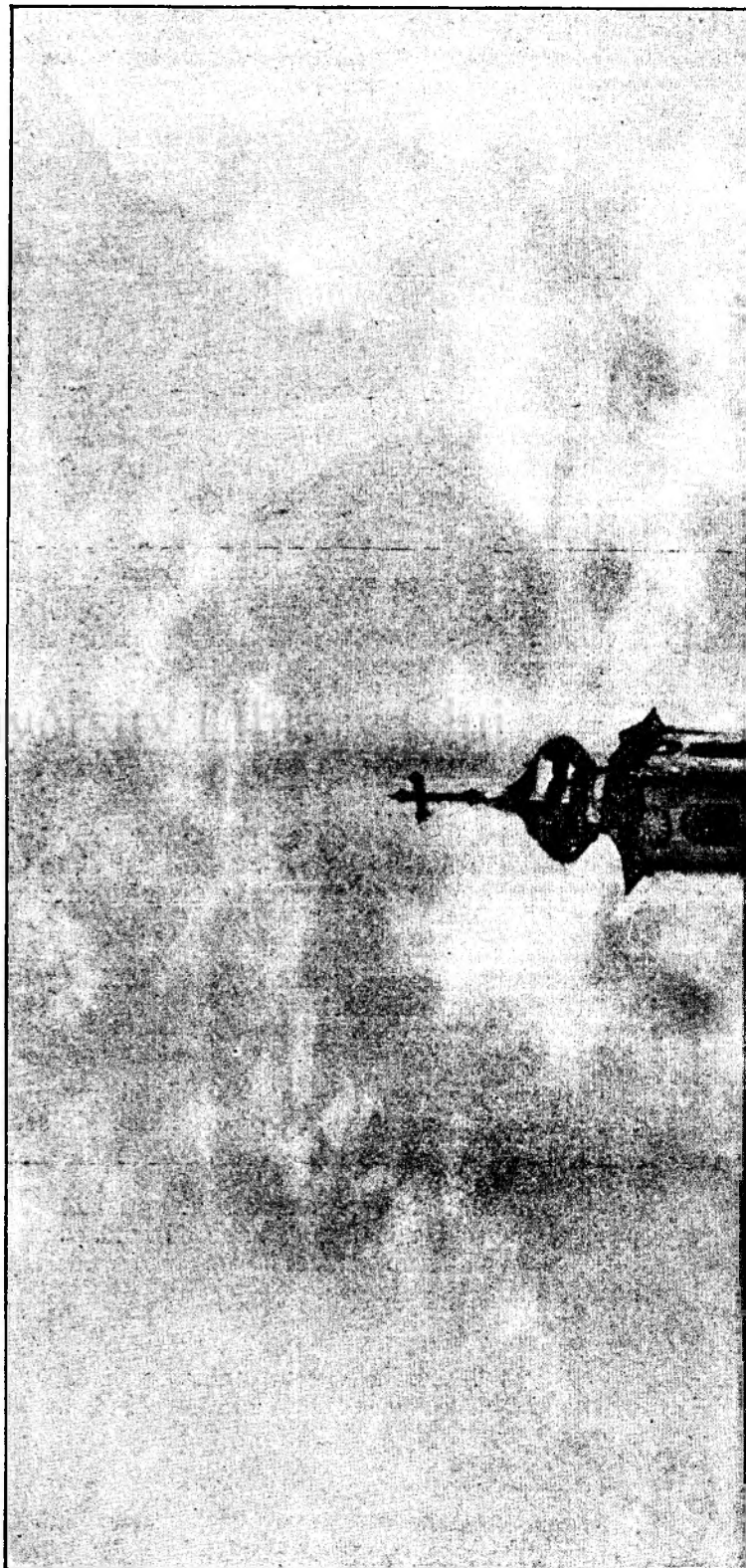
— „Dă întâi purali ș-apoi ți da și iu“.

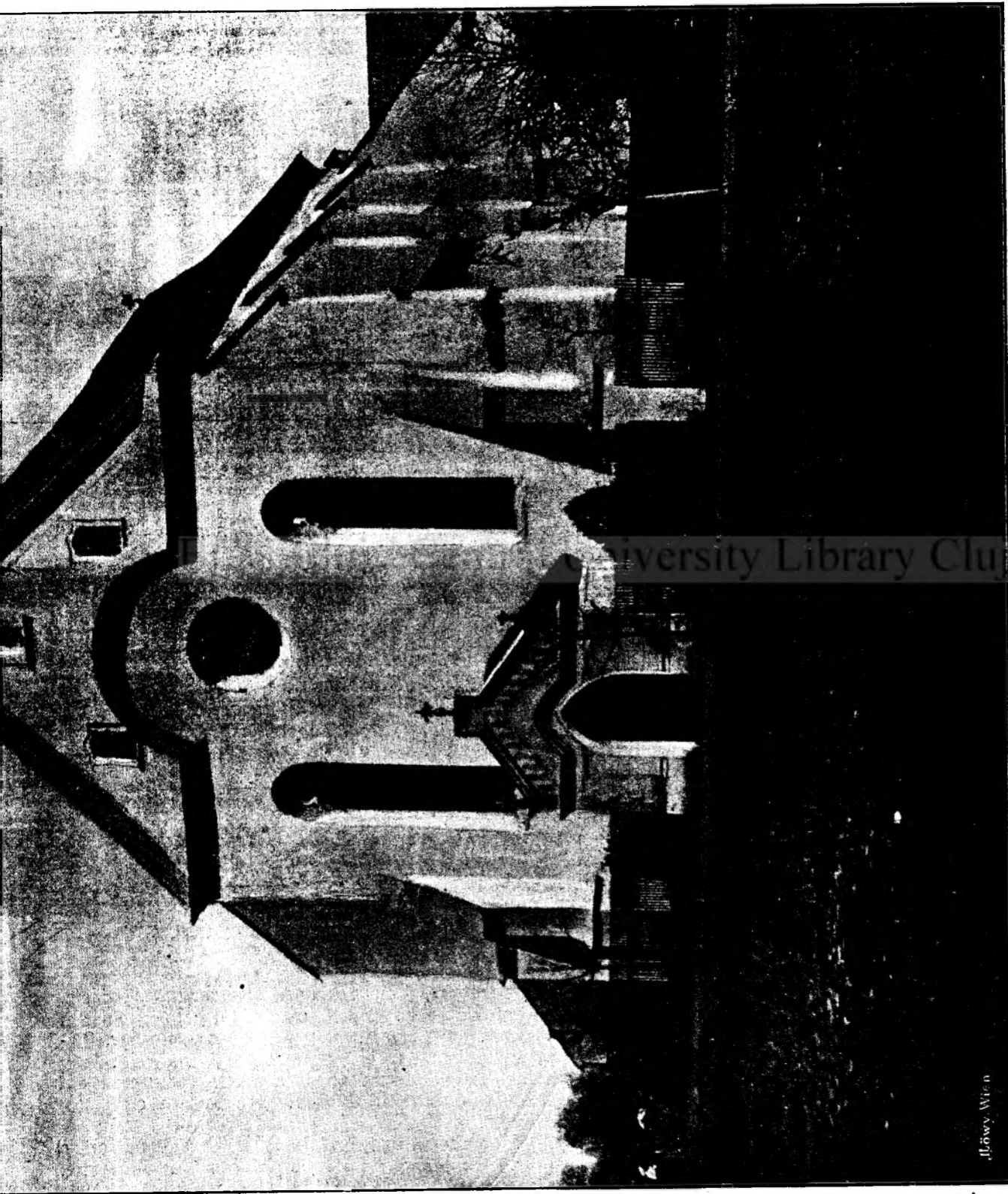
— „Daa ghini, nu ți-am plătit ș-o răamas la a niaata cusu suru“.

— „Ci căsur, ci căsur, di când tot bei, ai cru-zut ci numai pi purali aceli am sucălit. Și hi sănătos, ci mai am la dămăta badi și un sac de fuină“.

— „Draacu si ti eie jupăane cu socooteală cu toot. Să știi că'n crășma tta n'am să mai vin“.

— Cine te-a crede bade, ca dămăta si șii, da undă-i mergi, când ari si ti pilești poftă de buut.

Biserica gr. cat. română din Bistrița.

Poticnindu-se abia, ținându-se pe picioare, Toader luă pe băjbăite drumul spre casă. Maranda, chirotind de somn, picase sub masă. Toader își simțea capul greu și resuflarea îndesată. Urechile-i vâjâiau, el însă mergea înainte pe calea bătută a satului, împleticindu-se și cotigind drumul când la dreapta, când la stânga.

Dar... iată, se rostogolește pe marginea drumului. Un uff!... dureros, adânc și cordul încetează pentru totdeauna mersul seu cadențat. Pe gură pe nări și pe urechi zbucesc valuri de sânge, ce înroșesc palele de iarbă, plecate sub greutatea trupului seu nemișcat. Un moment se mai zgârcește, apoi liniștea veșnică se întinde din creștet până în tălpi.

La casa de pe marginea lacului, pe geana hornului, cucuvaia bocește jalnic.

Și biata mamă, cu ochii înroșiți de plânsete, cu inima strânsă de durere ațipise, în zorii zilei, îngeunuchiata înaintea albiuței, în care micutul înger zimbiă fraților lui din ceruri.

Din când în când câte un oftat dureros îi umflă pieptul. Înainte de-a o cuprinde somnul uitător de toate, se rugase cu căldură Maicei Preceste și acum, prin somn, buzele ei îngâneau cuvinte de rugăciune.

Dinspre răsărit geana de lumină începe a se desprinde. Pe suprafața liniștită a lacului se oglindește casa lui Toader și cerul cel mai senin al unui răvărsat de ziuă. Bălan cânele credincios al casei, pare că nu ia în seamă mișcarea de veselie a naturii, ce se trezește din întunerecul nopții. El urlă, urlă a pusti, cu ochii țintă în lungul drumului.

Buimăcită, cu obrajii supti și galbeni, cu ochii umflați de plâns și oboseală se trezește, în urletul cânelui, nevasta lui Toader.

Indurerată, ea caută cu groază în juru-i.

„Maică sfântă! încă n'o veni! Ce-o fi făcând pân'acuma? De-asară-i dus și, cât l-am rugat să stee acasă. Blăstămata de Maranda i-o întors mințile. Doamne păzește-mă să nu intru în păcat. Dă-mi Doamne răbdare... Să știu că m'oi face de vorba satului, da mă duc să-l cat și în piatra sacă.

Așezat între perinuțe, rămâne micuțul mozolind între ginginele lui fragede, o bucată de covrig. Pe calea, ce ducea spre crâșmă, sârmana lui mamă trecea în fuga mare, iar Bălan mirosia prin iarbă și întinzând gâtul urlă fioros.

„Taci haită, nu-mi mai cobî o jale, că mi-i destul de amărât sufletul“.

Cu privirea painjinită de oboseală, de mânie, mai că eră să treacă pe lângă Toader, care aproape nu se vedea din iarba mare. Cânele mirosind se repede întins la dânsul! urlă, sare în jurul mortului, îl apucă de haină, ca și cum ar vrea să-l scoale... răcăe pământul cu ghiarele.

... „Omule! Omule! Tu ești, păcatele mele!? Scoală, hai scoală și zaci la casa ta, nu pe drumuri ca un câne!... Uite unde te-o adus beția și blăstămățiile“... Dar rămâne cu ochii holbați, cu răsuflarea înecată, cu mușchii feții contractați de groază... Trupul ud de roua dimineții și pătat de sânge remase nemișcat la tot sbuciumul ei, la toate mustrările... Vai de mine! Vai de mine, Toader al meu îi țapăn! Toderică, Toderică, moartea te-a tras din casă și eu plângeam și te rugam să nu te duci!... Te-ai dus și m'ai lăsat de isbeliște pe lume“...

Ca un trunchiu, ea căzî îndurerată pe trupul înghețat, ud de roua dimineții și pătat de sânge.

„Ajungă-l, Doamne, jalea și obida mea, pe cine-ț'o întors inima, pe cine-ț'o stricat capul!“...

Laurenția Gribinția.

E noapte...

*Luna doarme 'n pat de nări,
Și e neagră noapte.
Gem departe 'n ceață zori,
Plâng atâtea șoapte!*

*Stau cu suflet dus, visând,
Visuri vin în goană.
Tu, ușoară-mi treci în gând,
Minunato Ană!*

*Chipul tău e chip dorit,
Fără 'ntruchipare.
— Te-am iubit și m'ai iubit
Cu iubire mare.*

*Dar te-ai dus. Eu am ramas,
Și te-aștept cu jele
Să dai lirei mele glas
Și dor vieții mele.*

*Vei veni?... Un vânt turbat
Imi aduce șoapte.
— Țara 'n care te-ai mutat
N'are numai noapte.*

Emil Isac.

Pentru o femeie.

Frunzărind printre niște file vechi, am cetit istoria aceasta, pe care o spun așa, cum eu o știu...

Toate ferestrele palatului regal au fost luminate. Eră bal de curte. După obicinuitul cercle, chiar și tinărul domnitor s'a înrolat în șirul dansatorilor. Statura-i impunătoare saltă de ici-colo în spațioasa sală. Inimile femeilor tremurau de neliniște, toate erau stăpânite de o singură dorință: să danseze cu tinărul domnitor.

Domnitorul în scurt timp, deja a doua oră e văduv. Cu cea dintâi femeie s'a căsătorit din iubire, cu cea de a doua însă din considerații politice. Dela moartea femeii sale de pe urmă, acuma pentru întâia dată s'au deschis ușile palatului regal.

Tinărul domnitor își petrecea bine. Eră vesel, vorbiă mult, căci favoriților gardiști ai sei, le spunea

istorii hazlii, pe cari le auzise dela moștenitorul de tron, vestit în aventuri, a unei curți vecine. Gardiștii toți flăcăi frumoși și nalți, cu poftă rideau, strimbându-se ca istoricii doctorului Charcot. Numai căpitanul Tavarovsky, unul dintre cei dintâi nobili polonezi, și favoritul excepțional al domnitorului, eră tăcut și serios.

Privirea lui, indispusă rătăciă peste frescurile mitologice din sală, sau peste cununile de flori de pe plafon, a căror asemănare nu eră cunoscută nici în Chantilly, nici în Versailles. Pe fața lui numai atunci se putea vedea o rază de lumină, când în vârtejul dansului trecea pe lângă el, Elisabeta Schillingshoven, damă de curte a reginei-mame.

— Ce ai, dta? l-a întreat domnitorul, încet lovindu-l pe umăr, pe când cu o mișcare de mână a concediat pe ceilalți. Astăzi, ești tăcut în mod neobicit.

— Maiestate, stau naintea unei foarte mari probleme — a respuns căpitanul, uitându-se ispititor în ochii domnitorului. Maiestatea Ta, întotdeauna ai fost așa de bun, ca să te interesezi de soarta mea, și acum mă întreb, că oare în aceasta însemnată clipită a vieții mele, să-mi iau curajul și să cer sfatul Maiestății Tale?

— Vorbește, a zis cu un zimbet de bunătate domnitorul.

În decursul acestui dialog, au mers în dosul unei uși, ce eră în apropierea salei de bufet.

— Ei — a urmat domnitorul — așa de mult te muncesc gândurile?

— Emoțiunea mi-a năbușit graiul, Maiestate, a răspuns căpitanul, confuz uitându-se înaintea sa. Maiestate, eu... eu... iubesc o femeie, care are rol însemnat la curtea Maiestății Tale...

— Cine e acea femeie? a întreat domnitorul, a cărui față deodată s'a făcut palidă.

— Elisabeta Schillingshoven.

Vreme de câteva minute s'au privit ca doi inimici, când apoi domnitorul încet a zis:

— Am presimțit aceasta.

— Maiestatea Ta cunoaște intriga dela curte — a urmat căpitanul, și acum ținându-și ațintită ispititoarea-i privire asupra domnitorului — intriga aceea, care în cel mai de condamnat mod, voește să prindă în mrejele ei și pe cel mai nevinovat, și numai din motivul, că are fericirea să se bucure de bunătatea membrilor familiei domnitoare... Nici Elisabeta nu a fost cruțată... Se vorbește...

Domnitorul a făcut cu mâna o mișcare, și cu fața aprinsă a zis:

— Știu, cunosc acea istorie.

Apoi cu forțată liniște, a urmat:

— Și... ea... Elisabeta... — te iubește pe dta?

— Nu știu, Maiestate. Nu am voit să-i împărtășesc iubirea mea, nainte de a vorbi cu Maiestatea Ta. Încă ieri m'am hotărât să fac pasul decizător, în seara aceasta însă mi s'a spus lucruri grozave... cari tot sângele mi-au alungat în față, și numai cuvântul de domnitor al Maiestății Tale mă poate convinge

— Tinărul domnitor, de odată a făcut un pas nainte, ca să vadă, dacă nu e cineva în apropierea lor, apoi tot cu forțată liniște a zis:

— Intreabă ori și ce, și-ți voi da deslușiri ca prietinelui meu.

Tavarovsky a spus, că numele femeii iubite foarte mult e amintit cu numele unei persoane de rang nalt, șoptindu-se de o întâlnire amoroasă, care a avut loc în palatul regal.

Domnitorul și-a dus mâna la ochi, ca și când l-ar supără lumina intensă din sală. În clipita următoare însă, cu bărbăție și-a lăsat privirea asupra căpitanului, și a zis:

— Dta ai avut încredere în mine, deci nu te vei înșelă, căci ca om vorbesc semenului meu. Elisabeta Schillingshoven nu merită, ca căpitanul Tavarovsky să se căsătorească cu ea din dragoste...

Căpitanul a făcut un pas napoi, ca și când ar fi primit o lovitură în piept. Domnitorul însă cu necruțare a urmat a zice:

— Acuma însă, ca domnitorul dtale, te rog căpitanule Tavarovsky, căsătorește-te cu Elisabeta Schillingshoven, ca copilul dtale, care nu peste mult se va naște, să aibă nume...

De nou și îndelungată vreme s'au uitat unul la altul. Tinărul domnitor nemișcat a suportat fulgerătoare privire a căpitanului. Părea, că gardistul voiește să se năpustească asupra domnitorului seu, și cu vânjoasele-i mâni să-l sfășie în bucăți.

Încetul cu încetul însă, mistuitorul foc s'a stâns din întunecații lui ochi, și ostașul nu a văzut naintea sa, decât pe domnitorul seu încoronat, căruia, încă de când eră în leagăn, îi păstrează cea mai nestrămutată supunere — și făcând naintea lui o reverință adâncă, a zis:

— Maiestatea Ta, ai poruncit și eu — mă supun.

*

— Sărmane amice, a zis domnitorul, — punându-și mâna pe fruntea rănitului — dta foarte mult suferi! Nici odată nu am gândit la aceasta... Și chiar pentru mine!... O, nu știu, cum să-ți mulțumesc...

Rănitul cu greutate și-a ridicat mâna, și cu amărăciune a zis:

— Maiestate, nu știi motivele mele... Muribunzii pot să vorbească fără încunjur. Nu-i așa? Ei bine... eu... eu... am vrut să mă răzbun, pentru că m'am sacrificat pe mine însu-mi...

— Nu te pricep... Dacă într'adevăr a fost răzbu-nare, atunci împrejurarea aceasta se poate numi nobilă.

— Poate că nu m'am exprimat bine. De altcum, rana îmi face cele mai grozave dureri... Glonțul acesta, care a fost destinat Maiestății Tale, și pe care l-am primit eu în piept, nu e altceva decât o admuniare. E aceasta o protestare nebazată, în contra nenorocirei aceleia, care, presimțesc, că trebuia să vină, dacă... nu s'ar fi întâmplat cazul acesta...

„Bine știi, că încă și eri... Da, eri după miază ați șoptit împreună în salonul alb al reginei-mame... Regina-mamă m'a chemat la ea, și așteptând-o am mers la fereastră, ca să privesc afară. De-odată am auzit foșnetul unei haine de mătăsă. Am gândit că e regina-mamă, deci mi-am întors privirea. A fost Elisabeta... da... *Elisabeta mea*... Cu pașii abia simțitori a venit în odae; iar privirea ei înșelată mi-a spus, că așteaptă pe cineva.

„Pe cine însă? Dumnezeu, pe cine? Cine poate să între aici, neanunțat? Cine altul decât domnitorul! Cu resuflarea oprită am așteptat desfășurarea lucrurilor. S'a deschis apoi ușa, nu însă ușa aceea, pe care

am intrat eu, sermanul outsider, ci mica uşe secretă dela boudoirul cu flori vânete. O exclamare de bucurie, şi...

— Nu mai continuă! a zis domnitorul, muncit de o adâncă ruşine, care pare că-i cauză dureri fizice.

— Nu! Cu viaţa mea am plătit aceasta, ca să vorbesc, a zis muribundul, uitându-se în fundul odăii, ca şi când ar vedea acolo fantome, apoi a urmat a zice:

— V'aţi luat adio unul dela altul... Dta ai zis: Omul acesta brav, merită ca să-i fii credincioasă — Scumpa mea Elisabeta... *Scumpa mea Elisabeta...* Şi aceasta ai zis *nevestei mele!* Pricepi acuma, maiestate, pentru ce a trebuit să moară unul dintre noi doi? Ah, cât de mult te iubeşte pe dta femeia aceea, când pentru ea ți-ai făcut inimic, pe cel mai devotat supus al dtale.

A făcut o clipită, apoi a urmat;

— Elisabeta a zis: e adevărat, el merită ca să-i fii credincioasă. Cu câtă durere însă a pronunţat cuvintele acestea?! Şi când în semn de adio, v'aţi îmbrăţişat, am *simţit* că abia puteţi să vă desfăceţi braţele... În clipita aceea a şi avut intenţie cinstită... Totuşi însă, înzădar aţi negat, căci odată, sigur, ar fi urmat... catastrofa... E destul însă, că eu... *odată* am căzut sacrificiu... Maiestate, eu cu *amanta* dtale am putut să mă căsătoresc — căci doar cu aceasta am făcut serviciu regelui meu, — *nevestei mele* însă nu-i este iertat ca să fie amanta dtale!

Fără putere a căzut pe căpătâi, şi cu voce tot mai slabă a urmat:

— Totul e lucru de distincţie. Se poate, că mulţi rid de aceasta, eu însă mor...

Tinărul domnitor şi-a acoperit faţa, cu paploma:

— Poţi dta să mă ierţi? a întrebat el cu voce scăldată în lacrimă.

— Să te iert pe dta, maiestate? Eu? Pentru ce? Muribunzii văd mai bine decât alţii; iubirea întotdeauna e iubire, chiar şi atunci, dacă inima e îmbrăcată în zdrenţe sau în mătasă. Dacă eu rămâneam în viaţă, nu e eschis, că nu puteam să-mi stăpânesc simţămintele, şi într'un moment bine venit, te ucideam... Şi atunci, nevasta mea, pentru totdeauna ar fi îmbrăcat haină de doliu... Aşa însă e mai bine. Când am primit acea scrisoare anonimă, în care am fost rugat, ca astăzi să nu merg cu Maiestatea Ta la pădure, de oarece vei fi împuşcat cu revolverul, şi pe mine voesc să mă cruţe de moarte — numai un cuvânt ar fi trebuit să spun, şi dta ai fi ramas acasă. Nu am făcut însă aceasta. Ah, autorul scrisorii anonime foarte bine a calculat: el cunoaşte şi cele mai tainice ascunzătoare ale inimii omeneşti... Şi cum şedeam la stânga dtale şi văzând zăgrăvit pe faţă-ţi focul tinereţii, cu tremurătoare inimă, am aşteptat glonţul acela, ca pentru vecinicie să-ţi amuţescă buzele, cari abia cu câteva ceasuri mai înainte au atins buzele nevestei mele, lăsând pe ele urma desonoarei şi crimei... Apoi — singur nu ştiu ce a urmat. De-odată naintea mea am văzut întreaga scenă. Faţa dtale scăldată în sânge... poporul adunat în massă... durerea reginei-mele... şi durerea nebună a nevestei mele — înţelegi dta ce e aceasta — a *nevestei mele*, pentru un alt bărbat... Mi-am adus aminte şi de aceea, când ai fost copil, cum te-am condus la regina-mamă, ca să te vadă, pentru întâia dată îmbrăcat în uniformă... Şi pe când eram muncit de aceste gânduri, de-odată, ca un ful-

ger din cer, s'a luminat naintea mea şi am văzut posibilitatea acestui *sfârşit*... Da, am văzut aceasta, însă în clipita următoare, acea lumină mi-a pătruns în minte, şi acolo şi-a făcut cuib, Focul ochilor mei, în mod bizar, deodată, a început să fie mai viu, căci când am ajuns la cercul triumfal, între mulţime, îndată am căzut pe bărbatul acela, care şi-a ridicat ucigătoarea armă asupra regelui meu — când eu, de-odată am sărit naintea dtale...

Vocea i-a năbuşit, iar privirea-i din ce în ce îi eră mai întunecată.

Domnitorul, cu căldură i-a strâns mîna.

— Scumpe amice, cât de mult suferi dta, a zis, el încet.

— Acea, cât de mult am suferit eu, dta nu vei şti — nicideată — a răspuns muribundul. Acuma însă totul s'a sfârşit. Ea nu te mai poate iubi pe dta. Am pus stavilă între voi — corpul meu scăldat în sânge. Acuma, naintea Elisabetei mele, eu sunt eroul, şi ea nu va suferi durerea celui om, pentru care bărbatul ei a trebuit să moară!... Apoi nici dta... da... nici dta nu poţi să fii atât de laş!...

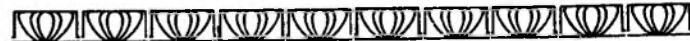
Domnitorul a făcut o mişcare, ca şi când l-ar fi muşcat un şerpe. Muribundul însă, acuma, a zimbit cu nevinovăţie.

— Te supără pe dta, ci vântul acesta? O, nu te mânia, căci ştii, că muribunzilor, totul e iertat. Apoi, nici dtale nu-ţi pare rău, dacă, numai odată în viaţă, ți-a spus cineva, în faţă — adevărul...

În odae, de-odată, pe nesimţite s'a făcut întunec. Muribundul, repus de osteneală a făcut, apoi capul i-a căznt de pe căpătâi. Tinerul domnitor şi-a ascuns faţa în palme, şi a plâns ca un copil!...

După dna Lónyay jun.

Alex. Ţinţariu.

Strofe...

I.

*Crezi că ești sătul de viață
Și nici bine n'ai gustat.
Dintr'atâta să fii sătul e
Semn că stomacul ți-e stricat.*

II.

*Dragă mi-ai fost și nu-mi mai ești,
Drag ți-am fost și eu și nu-ți mai sunt;
Vezi, tot ce-i frumos, nu rău, ci cu
Cvilt se sfârșește pe-acest pământ.*

III.

*Ori-cum ți ar fi glasul ca de argint,
Ori-cum ți-ar fi ochii fără de schintee,
Și ori-cum ai bate din aripi,
Nu ești tu înger, ci femeie!*

IV.

*Am fost și eu părtaş, o clipă,
Al fericirii tale dulci.
Scârbit de-atunci un singur gând am:
Din inimă să mi te zmulgi.*

Dan.

Despre locuință.

Locul de ales pentru ca să-și clădească cineva o casă, trebuie să fie uscat, un loc în care să nu se îngrămădească infiltrațiile de apă. Altfel casa va fi igrasioasă. Un teren *argilos* ar ținea apele ploilor ca într'un burete și ca să-l asanăm, trebuie să construim *drenage* sau mici canalisări, care să conducă apa în altă parte.

Felul cum e așezată fața unei case, este de o foarte mare însemnătate. Ea va fi după cum e și clima localității. În țeara noastră, fațada e mai bine să fie așezată spre miiazăzi, pentru ca vântul rece de la Nord (Crivățul) s'o izbească în spate, iar nu în față.

Este foarte trebuincios pentru aerizarea casei ca ferestrele să fie așezate de amândouă părțile. Când se poate să le avem pe câte-și patru părțile, e și mai bine.

*

Trebuie să ne ferim de a clădi case în apropierea bălților, a gropilor și a ori-căror ape stătătoare în general. Un teren mlăștinos, chiar dacă e acoperit de o pătură subțire de pământ, este primejdios sănătății.

Apropierea bălților dă naștere la friguri palustre sau de baltă, dureri de cap cronice mai cu seamă pentru cei cari se plimbă împrejurul lor în zorii zilei, sau după apusul soarelui.

De asemenea cimitirile, cuptoarele de var, usinile de tot felul, produc un aer primejdios. Gropile de gunoi trebuiesc așezate cât mai departe de locuințe, și așa încât să nu vie în bătaia vântului care e mai obicinuit în acea regiune.

Grămezile de bălegar, — la țară — afară de mirosul neplăcut pe care-l răspândesc, produc adesea molime de febra tifoidă (lingoarea) și holera.

Lăturile vor trebui să fie scurse printr'un canal acoperit, cu pereții bine închiși, și impermeabili.

*

O bună vecinătate este o pădurice, sau chiar și câțiva arbori, cari vor face casa mult mai sănătoasă, absorbind acidul carbonic ce rezultă din diferitele arderi. Ramurile nu trebuie să se apropie însă prea mult de ziduri, căci această vecinătate prea apropiată nu lasă aerul și lumina să pătrundă în casă.

Orașele cele mai sănătoase sunt acelea în cari casele nu sunt lipite una de alta, ci despărțite de grădini. Locuitorii nu sufăr în acest chip de reaua stare igienică a curților vecinilor lor.

*

Ca materiale, ne vom servi de preferință de pietre uscate, când avem, scoase din carieră de mai mult timp. Cărămizile trebuiesc să fie bine arse.

Zidurile trebuiesc să fie spoite cu vâpsea cu ulei, fiind impermeabile și ușor de spălat. E drept că această spoială costă cam scump.

O casă nouă nu trebuie locuită înainte de a fi bine uscată timp de vre-o 3 luni de vară. Altfel cei ce o locuiesc, se pot îmbolnăvi de guturaiuri, bronșite, nevralgii și reumatism.

*

Impărțirea camerelor este un lucru foarte însemnat. În general alegem camerele cele mai bune, mai

expuse soarelui, pentru odaia de dormit și de mâncare, iar odaia de primire poate să fie și mai întunecoasă sau mai umedă.

Unele persoane fac tocmai contrarul! Este absurd să facem camera de culcare dintr'o cameră ce dă spre o curte strâmtă și nesănătoasă, pe când odaia de primire, pe care o deschidem abia odată pe săptămână, dă spre o stradă, și are ferestrele luminate de razele soarelui!

Ferestrele trebuiesc să fie mari, așa ca să ne poată da cât mai mult aer și lumină. Marginea lor de sus trebuie să se apropie cât de mult de tavan, astfel ca să vie cât mai multă lumină dinspre cer. Streșinele prea largi nu sunt bune, căci împiedică razele soarelui să străbată direct în casă.

Ferestrele trebuie să le deschidem regulat de două ori pe zi, cel puțin două ore de preferință în timpul când bate și soarele care curăță aerul de toți microbii.

Cine stă cu ferestrele închise, închide în casă miasele produse de corpul nostru. Plapomilele, macaturile, fețele de mese, covoarele trebuiesc scuturate cât mai mult afară, la aer.

Când o casă a stat nelocuită câțva timp, este de cea mai mare necesitate, înainte de a sta într'ansa, să deschidem ferestrele câțva timp.

Ca și apa din bălțile necurgătoare, aerul ce stă nemișcat se strică.

Dr. Higienist.

Poezii populare.

— Din Bucovina —

Măi badișă, măi și măi,
Iubește pe cine vrei,
Că mâta hojma a bănuț.
Că ai băut și cheltuit
Grăe cu neagră țigancă,
Numai mâneta să-i placă.

Cât a fost vara de mare,
M'a rugat puicuța tare
Să-mi serbez o sărbătoare,
Să nu mă ieie în cătane.
Puica nu m'a ascultat,
Sărbătoarea s'a serbat,
În cătane m'a luat.

Hai puicuță să fim dragi,
Dar nădejde să nu-mi tragi;
Nici tu a mea, nici eu a ta,
Căci n'avem a ne lua;
Nici tu mie, nici eu ție,
Căci nu ai să-mi fii soție.

Puicuță de demult,
Nu gândi că te-am urât,
Unde-aseară n'am venit,
Nici de seară n'oi veni;
Eu nu te voi mai urî
Și tu tot a mea vei fi.

Ilie Păsăilă.

Biserica gr. cat. română din Bistrița.

— La ilustrațiunea din nr. acesta. —

Parochia gr. cat. din Bistrița din timpuri străvechi a avut două biserici, în două suburbii ale orașului, una în „Hrube“ alta în „Maieri“. Cea din Hrube s'a dărâmat de mult, iar cea din Maieri a servit ca biserică parochială până în anul 1835, când s'a dărâuit comunității gr. cat. din Lechința-Săsască, unde se află și astăzi.

Biserica actuală s'a cumpărat în anul 1894 dela ordul minoriților, împreună cu mănăstirea și mai multe pământuri intra și estravilane, cu prețul de 70.000 cor., — apoi s'a restaurat și în luna septembrie 1895 s'a sfințit și dat destinațiunei prin episcopul diecezan dr. Ioan Szabo.

Când s'a clădit această biserică frumoasă și încăpătoare, apriat nu se știe, dar la toată întâmplarea înainte de 1300, în timpul când — după nimicirea orașului montan *Rodna* prin tatarii la an. 1241, — Bistrița a început a se rădica la oare-care însămnătate.

Date pozitive despre mănăstirea și biserică a-aceasta se află în următoarele:

La anul 1336 a trecut în proprietatea minoriților, cedată fiind acelora de către episcopul transilvan; — la 1413 a primit mai multe donațiuni în oraș și împrejurime, precum se atestă prin judele și consiliul orășenesc, — ceea ce se adeverește prin alt document la 1454. — La 1490 a primit în dar lacul de pești dela Szász-Erked, — la 1504 o posesiune în Szt.-Márton; la 1509 lacul de pești dela Köteland — iar la 1523 o posesiune la Fuszkut împreună și cu dreptul regal; la anul 1525, pe calea învoirei s'a deschis o stradă prin mănăstire de-alungul zidului cetății cu scop de a se putea face mai bine apărarea orașului de inimiți — care și în anul 1868 iarăș s'a restituit ordului proprietar.

În acest timp biserică a fost ținută în stare bună și mănăstirea ș-a ajuns epoca de înflorire.

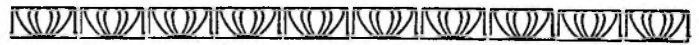
Mai târziu și cu deosebire după introducerea reformațiunei, s'a început epoca de decadentă așa cât pe la începutul secolului al 18-lea biserică se află aproape în ruină și părăsire; și abia la anul 1724 a fost de nou restaurată încâtva și s'a folosit ca biserică militară, iar o parte din mănăstire ca magazine și inchisori. — Numărul călugărilor minoriți s'a împuținat din ce în ce, așa cât în timpul din urmă abia se mai putea susține un singur călugăr, — iar biserică ajunsese iarăș în completă dărăpănare.

Ideea de a se cumpără această biserică pe seama parochiei gr. cat. datează de pe la anii 1860 și de atunci în șir s'au urmat pertractări în acest scop între comunitatea bisericească și ordul minoriților, până când, — după multe stăruințe și grele lupte, s'a ajuns scopul dorit.

Prin acuirarea bisericeii și a celorlalte realități, toate în un loc de frunte în centrul orașului, paro-

chia gr. cat. rom. ș-a pus o temelie puternică spre progres și înflorire sigură, iar elementul românesc ș-a câștigat un prestigiu neasămănat de mare atât în oraș, cât și în comitatul întreg.

G. D.

Românii din Macedonia.

Grecii, în dorința lor de a dovedi că Macedonia este locuită numai de greci, reduc numărul populațiunei române la proporții ridicole.

Adevărul stă astfel:

1) În 121 comune din vilaetul Ianina sunt aproape 9300 familii de Români, nepunându-se la socoteală comunele Delmo-Delomak, Paranuthia, Preveza, Filipiada și altele, în cari e greu de fixat numărul familiilor românești.

2) În 19 comune din vilaetul Skodra sunt aproape 4800 familii românești;

3) În 58 comune din vilaetul Monastir, sunt aproape 16.000 familii românești;

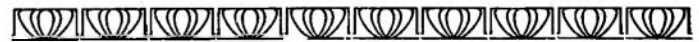
4) În 93 comune din vilaetul Salonic se găsesc aproape 19.000 familii românești;

5) În comunele Sari-Shabais și Xanti din vilaetul Adrianopoli 75 familii;

6) În 24 comune din vilaetul Cossovo 1700 familii românești;

7) În total, mai mult de 45.000 familii de Români din Tesalia, Acarnania. Și sunt încă mulți cari de frică sau din sentiment se dau drept greci (grecomani).

La aceasta se adaugă că Românii nu se încuscresc cu grecii pe cari îi uresc, iar prin obiceiuri se identifică cu Românii din Regat. Caracteristic este că toți cerșitorii sunt greci și nici un român, știut fiind cât sunt de mândri Românii, cari preferă sărăcia oricărei înjosiri. Curățenia moravurilor este atât de scrupulos ținută, că cel ce se abate este aspru pedepsit de consiliul bătrânilor, iar între ei nu se numesc altfel decât Aromâni. (După „*Le Curriere Européen*“ nr. 6 din 1906.)

L I T E R A T U R Ă.

Secțiunile Asociațiunii din Sibiu au ținut sâmbătă și duminică ședințe plenare. Dintre lucrările sale relevăm, că la propunerea secretarului Il Octavian Goga s'a decis ca Asociațiunea să scoată la anul nou o revistă săptămânală populară, de câte o coală. Aceasta revistă se va redijă de secretarul literar al Asociațiunii, cu un comitet redacțional. „Transilvania“ va apărea în viitor în 3 luni odată, ocupându-se numai cu afacerile oficiale ale Asociațiunii. În adunarea generală din Brașov vor ținea conferențe membrii de acolo ai secțiunii științifice dnii A. Vlaicu și A. Ciontea. În secțiunea științifică s'au ales membrii noi dnii dr. I. Beu și Gavr. Todica.

Un nou raport al dlui Weigand. Conducătorul institutului din Lipsca pentru limba română, dl profe-

sor dr. Gustav Weigand, a publicat în limba germană la Lipsca al doispzezecelea raport anual al aceluia institut. Raportul conține un volum de 232 pagini, la care au colaborat dñii Ioan Stoian, Gustav Weigand, P. Papahagi, M. Hiecke și Th. Capedan. Ioan Stoian scrie despre gramatica lui Timoteiu Cipariu, Gustav Weigand terminologie, P. Papahagi despre etimologie, M. Hiecke despre formarea nouă a numerelor animalelor, dl Th. Capedan despre studiul de flexiune în codicele Dimonie. Oamenii de specialitate vor exprima părerile lor asupra valorii lucrărilor. Prețul 5 marce. De vânzare la Johann Ambrosius Barth în Lipsca. (Leipzig).

Dicționar maghiar-român pentru școală și privați, de Ion Ghetie, director gimnazial în Năsăud, a eșit de sub tipar în Budapesta. Lucrarea prezentă este a doua parte a întreprinderii literare a autorului, care înainte cu zece ani publicase partea primă: dicționarul român-maghiar. Atragem atențiunea bărbaiților competenți, chiemați a studia asemenea scrieri. Prețul 10 cor.

Higiena la economia populară povestită de Moș Sava. O broșură menită pentru popor, de C. Oprescu Argeș, care a apărut la Ploești, cu motto de: Sfaturi de mare preț. Exemplarul 1 leu.

Asociațiunea literară și artistică internațională s'a întrunit într'un congres la 29 iunie în Paris. Dintre cele ce s'au petrecut notăm că scriitorul Maillord a pronunțat un discurs făcând elogiul reginei Carmen Sylva și poporului român. În comitetul Asociațiunii s'au ales și Români anume dñii: T. G. Djuvara, compozitorul G. Enescu și Mihail Holban, directorul „Revistei idealiste” din România. Anul viitor congresul se va întruni la București.

TEATRU ȘI MUZICĂ

Mari serbări latine în București. În luna august se vor aranja la București niște mari serbări latine, la cari vor lua parte toate popoarele latine. Presa țării latine își dă tot concursul, dimpreună cu comiteele permanente din Paris, Madrid, Roma și Lisabona. Reginele serbărilor populare se vor duce la București și capitala română își va alege cu ocaziunea aceasta o regină. Presa românească va desvoldă entuziasmul la organizarea serbărilor

Turneul lui Corfescu în Ungaria. Cunoscutul baritonist dl N. Corfescu, care a dat concerte prin mai multe orașe cu poporațiune românească, a început să facă un turneu artistic prin partea de sus a Ungariei. Pân'acuma a dat concert în Tatra-Széplak, de acolo s'a dus la Uj-Tatra, O.-Tatra, Tatra-Lomnitz și Ciorba-See. De acolo se va duce la Pöstyén.

Corurile române de dincoace de Carpați au hotărât să ia parte la expoziția din București. Corurile se vor întruni la Lugoș, de unde vor pleca în corpore la București. Terminul plecării s'a fixat pe 7-10 septembrie.

Concertele studenților români din Beiuș. Studenții români din Beiuș au început să dea câte un concert prin mai multe locuri din jurul acela. Astfel au concertat la Vașcău, Brad, Hălmagiu, Beiuș. Pretotindenii au avut succes mare.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Stipendii din fundațiunea Gojdu se dau pentru școale medii, facultăți, universități și școale de cadeți. Pot concurge studenți gr. or. români. Terminul concursului e 5 august n. Petițiunile au să fie adresate la reprezentanța fundațiunii Gojdu, Budapesta VII, Holló-utca 8. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa specialitatea la care și locul unde voește a continuă studiile.

Din fondurile archidiecezane sibiane sunt a se conferi următoarele stipendii: 1. Din fondul Moga un stipendiu de 1000 coroane, pentru tinerii români greco-orientali din archidieceză, cari studiază la universitate. 2. Din fundațiunea Francisc Iosif un stipendiu de 120 coroane. 3. Din fundațiunea Coloea un stipendiu de 120 coroane. 4. Din fundațiunea Peioviu un stipendiu de 100 coroane. Aceste trei pentru tinerii români greco-orientali din archidieceză din școalele medii. Cererile din concurs au să fie înaintate la conzistorul archidiecezan până la 1 august a. c. st. v.

Fundațiuni pentru un orfelinat. Repausatul absolvent de teologie *Filon V. Tat*, precum aflăm din „Revașul”, ș-a lăsat întreaga avere părintească, o moșie în valoare de 30.000 coroane, situată în Sângerul-Câmpiei la Recea, cu scop de a se întemeia în Blaj un asil pentru orfanii de preoți.

Promoțiuni. Dl *Nicolae Zigre jun.*, fiul dlui Nicolae Zigre avocat în Oradea-mare, a fost promovat de cătră universitatea din Budapesta doctor în științele juridice. — *La universitatea din Cluj* au fost promovați doctori în științele juridice dñii *Liviu Latai*, *Ioan Robu*, *N. Mora* și *N. Orbonaș*. Tot acolo a fost promovat doctor în științele medicale dl *Valer Ostafe*. Iar dl *Misu Dobreanu* s'a promovat la științele de stat. — Dl *Ioan Bălan*, preot al archidiecezei Blajului, a fost promovat la universitatea din Viena, în 11 iulie n., doctor în teologie.

La școala comercială superioară română din Brașov examenul de maturitate a reușit foarte slab. Din 29 au făcut cu succes examenul numai 10, (1 cu bine, 9 cu suficient,) iar 19 n'au reușit. 13 au fost respinși pe 3 luni, iar 6 pe un aa întreg. Cei mai mulți dintre respinși, au căzut din studiile: marceologie și limba maghiară.

Examenul de maturitate la liceul român din Brașov a reușit escelent. Din 23, au reușit foarte bine 5, bine 12 și suficient 6. Nici unul n'a căzut.

Examenul de maturitate la gimnaziul din Beiuș s'a făcut cu următorul rezultat: A. Boleaș și R. Voina cu distincție; A. Ardeleanu, S. Airdru, A. Balea, I. Ionescu, V. Petru, A. Mihali, D. Pop cu bine; 20 inși simplu maturi, 3 inși au rămas corigenți din câte un obiect, iar unul va trebui să repete examenul. Va să zică rezultatul și aici a fost destul de slab.

CE E NOU?

Hymen. Dl *Eugen Muntean* magistrat în București și dșoara *Adela-Margarita Caragianni*, fiica dlui Ion Caragianni, profesor la universitatea din Iași și membru al Academiei Române, s'au căsătorit la 29 iunie. — Dl dr. *Dionisie Stoica* și dșoara *Mărioara Zis* s'au logodit la București. — Dl *Traian Blașiu* teolog de Caransebeș și dșoara *Elvira Belcea* se

vor cununa la 9/22 iulie în capela gr.-or. română din Pojejena-Română. — Dl *Iulian Pop* și dsoara *Veturia Petran* s'au căsătorit în Bistrița. — Dl *Liviu Blaga*, profesor la gimnazul gr.-or. român din Brașov, își serbează cununia cu dsoara *Malvina Herlea*, fiica dlui Procopiu Herlea, notar în Cugir, mâne la 9/22 iulie. — Dl *Simeon Damian*, funcționar la institutul „Ardeleana” din Orăștie, se cunună tot în ziua aceea tot acolo, cu dsoara *Lucreția Herlea*, altă fiică a dlui notar Herlea. — Dl *Victor E. Tordășianu* și dsoara *Eugenia Iovescu* s'au căsătorit în Sibiu.

Adunarea generală a Asociațiunii la Brașov se va ținea 7—9 septembrie v. (20—22 sept. n.) și nu la termenul anunțat greșit în numărul trecut. Brașovenii fac mari pregătiri pentru ca adunarea aceasta să fie o adevărată festivitate națională culturală. S'a ales un comitet aranjator, în frunte cu dl Andreiu Bârsanu, care totodată e și vice-președintele Asociațiunii. Comitetul a stabilit următorul program: Joi în 7 (20) sept.: 1) Primirea festivă a comitetului central și a oaspeților și 2) Seara de cunoștință. Vineri în 8 (21) sept.: Înainte de prânz: 1) Serviciul divin la biserica Sf. Nicolae; 2) Ședința I. în sala festivă a gimnaziului; 3) Banchet. După prânz: 1) Petrecere populară (dela 3—6 ore) și 2) seara concert. Sâmbătă în 9 (22) sept.: Înainte de prânz: 1) Ședința II.; 2) Masă comună. După prânz: 1) Ședințele festive ale secțiunilor științifice literare; 2) Conferențe publice, iar seara reprezentațiune teatrală împreună cu joc. Duminică în 10 (23) sept.: Excursiune la București.

Știri personale. Dl avocat dr. *Isidor Pop* a fost ales cu majoritate de voturi procuror al orașului Lugoj. — Dl *Victor Mircea* din Cohalm, unul din frații Mircea, cari au trecut din Ardeal în România, a fost decorat de regele Carol cu ordinul „Coroana României” în gradul de cavalier.

Petreceri de vară. În *Lechința-Săsească* se va da de cătră inteligența română de acolo și din împrejurime, la 22 iulie n., o petrecere de vară în otelul opidan. În fruntea comitetului aranjator sunt: președinte protopopul Gerasim Domide; vicepreședinti adv. dr. Gavril Tripon, preotul Elia Iuga; secretari, medicul dr. Leonida Domide, avocatul dr. Iulian Pap; cassar preotul Sever Groza, controlor preotul Mihail Baciș și 30 de membri. — *La Birchiș*, în pădurea familiei de Mocsonyi, s'a aranjat de cătră inteligența română din Valea-Mureșului și a Făgetului, sub patronajul dlui Alesandru de Mocsonyi, la St. Petru, o petrecere de vară, pentru producerea produselor literare pe seama poporului român din Valea-Mureșului și Făgetului. Președinți de onoare au fost domni: Petru Ionaș, Sebastian Olariu, dr. Ioan Popovici, Virgil Thomia.

Reducerea prețurilor pe căile ferate spre București. Dl dr. C. Diaconovich, ca delegat al comisariatului general al expoziției din București, anunță călătorilor, cari vor merge să viziteze acea expoziție, că biletele de ducere și întoarcere pentru București și înapoi deocamdată se vor vinde cu o reducere de 30 la sută din prețul biletelor trenurilor de persoane. Reducerea după asigurarea ce i-s'a făcut, mai târziu va fi de 50%, adică pe timpul de toamnă, când a povățuit deja publicul nostru să viziteze expoziția, care atunci va fi pe deplin terminată.

Au murit: *Mița Iovescu* n. Vedrilla, soția dlui Paul Iovescu, cassar la comunitatea de avere din Ca-

ransebeș, la 5 iulie n., în etate de 68 ani; — *Iuliu Hațieg*, fost preot, fratele dlui Titu Hațieg din Lugoj, la Belint, în 2 iulie n., în etate de 60 ani.

Semestrul al doilea a început în numărul trecut. *Rugăm pe toți aceia, cari doresc să aibă foaia noastră și în viitor, să ne trimită abonamentul în 8 zile; iar cei ce nu mai voesc să aboneze și de-acuma înainte, să ne înapoieze numărul acesta, căci a primi foaia și a nu plăti abonamentul nu este corect.*

Respunsul dlui Bănuțiu.*)

Mult stim. dle Director!

În numărul de 2/15 iulie al „Familiei”, după „Declarațiunea” mea, domnul secretar de redacție își permite a anexa o notă, carea prin cuprinsul seu, mă jignește deadreptul.

În acea notă, se susține că scrisoarea mea a fost totuș „destinată pentru publicitate”, — convingere ce se poate formula din tăcerea mea de trei săptămâni, cu toate că „am văzut-o publicată” căci acel număr „mi-s'a trimis la București.”

1. Că scrisoarea mea n'a fost destinată publicității, o dovedește:

1) Absoluta lipsă din scrisoare, a unei vorbe, prin care aş cere ospitalitatea revistei „Familia”.

2) Faptul, că mă adresez: „M. s. domnule Vulcan”, apoi „Domnule Președinte”, iar nu „Domnule Director” ori „Domnule Redactor”.

3) Criteriul de formă, c'am scris-o pe hârtie obișnuită de scrisori, pe toate fețele, când știut este, că orice articolăș mai lung, se scrie pe o singură față, ca să nu îngreuneze culesul.

4) Zicerea din cuprinsul epistolei: „...e că n'am avut, vorba latinului, timpul pentru ultimam manum imponere, control pe care-l fac de obicei numai scriptelor date în vileag”.

Singur din aceste șire, reiese până la evidentă, caracterul ei particular.

II. Că n'am văzut articolul publicat, decât cu câteva zile înaintea „declarației”, — după autenticitatea celor spuse, a fost trasă la îndoială — o dovedesc cu următoarele documente:

1) Pașaportul vizat, care mărturisește c'am intrat în Ungaria, prin punctul Predeal, la 11 iunie n.

2. Certificatul eliberat din partea comunei, atestându-se oficial, că începând dela 11 iunie n. mă găsesc în numita localitate.

3. Cu scrisoarea dlui dr. I. Blaga carea va susține, că dsa mi-a trimis dela Brașov, numărul „Familiei”, de oarece în Mercheașa ea nu are nici un abonat. (Scrisoarea dlui Blaga va sosi).

Formulându-Vă acuma adevărata convingere despre loialitatea declarațiunei mele, Vă rog a dispune domnule Director, ca de urgență să se facă cuvenita rectificare, care să mă rehabiliteze în fața cetitorilor, cari nu sunt în pozițiune a cunoaște adevărul.

Primiți domnule Director, asigurarea devoțiunei ce Vă conservă

M-șa 17/VII 1906

Aurel Paul Bănuțiu.

Proprietar, redactor respunzător și editor:
IOSIF VULCAN (Str. Áldás nr. 14|296/b).

*) La dorința dlui A. P. Bănuțiu publicăm și aceasta scrisoare, priu care din nou voeste să ne convingă, că dsa numai între patru ochi critică pe Z. Bârsan și nu în publicitate. Red.